

**ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE YAŞANAN FİZİKSEL İSTİSMAR: NİTEL BİR
ARAŞTIRMA****Öğr. Gör. Dilan MALGAZ GÜÇLÜ** *, dilan.guclu@igdir.edu.tr**Öğr. Gör. Rabia ACEMİOĞLU** **, racemioglu@gmail.com**DOI: 10.47525/ulasbid.807607****Özet**

Tarihten bugüne kadar çocuklar her dönemde önem taşımıştır. Çocuklara karşı sergilenen davranışlar zamandan zamana toplumdan topluma farklılık göstermiştir. Tarihten beri çocuklar, iyi muamele gördükleri kadar kötü davranışlara da muhatap olmuşlardır. Bu kötü davranışlardan biri ve yaygın olanı fiziksel istismardır. Bu konu psikolojiden, sosyolojiye, pedagojiden, çocuk gelişimine kadar farklı bilim dallarının ilgisini çekmiştir. Bu makalede erken çocukluk döneminde yaşanan fiziksel istismarın incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çocukların uğradığı fiziksel istismar olgusu ile yaş, cinsiyet, aile içi çocuk sıralaması, ebeveyn eğitim düzeyi değişkenleri bilimsel yöntem ile incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda fiziksel istismara uğrayan çocukların %10.94' ünün 12 yaş grubunu, %10.45'inin ise 5 yaş ve 8 yaş grubunu oluşturdukları belirlenmiştir. Çocukların %0.90'ı ise 17 yaş grubunu oluşturmaktadır. Fiziksel istismara uğrayan çocukların %45.77'sinin ailede ilk çocuk, %27.3'nün ikinci çocuk, %18.4'ünün ise üçüncü çocuk olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi değişkeni kapsamında ise 3, 4, 5, 6 ve 7 yaş grubundaki çocukların ebeveynlerinin eğitim düzeylerinin birbirine daha yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 7 yaş ve 12 yaş grubundaki çocukların ebeveynleri lisans eğitim düzeyinde yoğunlaşma göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, fiziksel istismar, istismar, çocuk.

* Makalenin bir bölümü 10.09.2020 tarihinde VII. International Eurasian Educational Research Congress'inde bildiri olarak sunulmuştur.

* İğdir Üniversitesi Tuzluca Meslek Yüksek Okulu

** İğdir Üniversitesi Tuzluca Meslek Yüksek Okulu

Makale Geliş Tarihi : 08.10.2020

Makale Kabul Tarihi: 21.11.2020

PHYSICAL ABUSE IN EARLY CHILDHOOD: A QUALITATIVE RESEARCH**Abstract**

From history until today, children have been important in every period. Behaviors towards children have differed from society from time to time. Throughout history, children have been subjected to bad behavior as well as to good treatment. One of these bad behaviors, and the most common, is physical abuse. This subject has attracted the attention of different disciplines from psychology to sociology, pedagogy and child development. In this article, it is aimed to examine physical abuse experienced in early childhood. In this respect, the physical abuse phenomenon suffered by children and age, gender, family ranking of children, parental education level variables were to be examined with a scientific method. As a result of the research, it was determined that 10.944% of the children who were physically abused constitute the 12 age group and 10.45% constitute the age group of 5 and 8, 0.90% of the children constitute the 17 age group. It was observed that 45.77% of the children who physically abused were the first child in the family, 27.3% were the second child and 18.4% were the third child. Within the scope of the education level variable perspective, it was concluded that the education levels of the parents of children in the 3, 4, 5, 6 and 7 age groups were closer to each other. Parents of children in the 7-year-old and 12-year-old age groups have concentrated at the undergraduate level.

Keywords: Early childhood, physical abuse, abuse, child.

Giriş

Geçmişten günümüze kadar çocukluk, toplumun inançlarına, sosyo-ekonomik ve kültürel değerlerine göre şekillenen bir kavram olmuştur (Güçlü, 2016: 3). Çocuklara karşı sergilenen davranışlar zamandan zamana toplumdaki farklılıklarla göstermiştir. Eski çağlarda bazı toplumlarda çocukların köle olarak satıldığına, kurban edildiğine rastlanırken; Peru, Meksika ve Çin gibi ülkelerde çocukların nehre atıldıkları, İslamiyet öncesi toplumlarda ise kız çocuklarının diri diri toprağa gömüldüğü ifade edilmektedir (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009: 49). Gelişen medeniyetle birlikte çocuklara verilen değer ve önem de artmıştır. Çocuklara önem verilmesi, onların beden, zihnen, ruhen dinç ve sağlıklı olması toplumların refah düzeyi bakımından da önem taşımaktadır. Çünkü bugünün çocukları yarının büyükleri olacağı için çocukların ruh ve beden sağlığı doğrudan toplum sağlığını etkileyen ve belirleyen bir süreç içermektedir.

Geçmişten günümüze kadar sağlık her zaman önem verilen bir kavram olmuştur. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de bireyin sağlıklı ve üretken olması kaliteli bir yaşamın temel taşlarından biri sayılmaktadır. Özellikle bireyin aklen, ruhen ve bedenen sağlıklı olması karşılaşılan sorunlar karşısında verilen tepkilerin kararında olması açısından önem taşımaktadır. Aynı zamanda ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin artmasında bireyin sosyal bakımdan iyi gelişmesi ve bu gelişmişliği sürekli kılması önemlidir (Yeşilyurt ve Önel, 2019: 2). Sosyal bakımdan kendisini geliştirmiş olan bir birey yaşamın her alanında yeterli özgüven ve cesarete sahip olabilirken; sosyal bakımdan kendisini geliştirememiş olan bir birey, özgüven kaybı ve korkaklık davranışları sergileyebilir. Ancak korkaklık veya özgüven kaybının yaşandığı durumlar bireyin sadece sosyal anlamda kendisini geliştirmesiyle ilişkili değildir. Çünkü birey sosyal anlamda kendini geliştirirken içinde yaşadığı çevreyle de etkileşim içerisinde dir. Çevre faktörü adı altında yer alan ekonomik yetersizlik, aile, okul, özel hayat, savaş, beslenme vb. gibi birçok etmen de bireyin davranış ve tutumunda farklılıklara yol açabilmektedir. Bireyin davranışında farklılıklara yol açan etkenlerden biri de istismardır. İstismar, anne-babanın veya çocuğun bakımından sorumlu diğer kişilerin giriştiği eylemler sonucunda çocuğun her türlü zarar görmesi olarak tanımlanmaktadır (Önal vd. 2013: 124). İstismar, çocuğun gelişimini engelleyen veya kısıtlayan, ruh dünyasında sarsıntı yaratan olumsuz bir olgudur (Tıraşçı ve Gören, 2007: 70).

İnsanlık tarihi kadar eski olan çocuk istismarı toplumlarda sıkça görülen bir halk sağlığı sorunudur (Acehan vd. 2013: 591). Halk sağlığını sarsan çocuk istismarı, kavramı olarak 1700'li yıllarda hapse giren bir avukatın, suçlulardan kaçının çocuklara yönelik işlenen suçlardan dolayı orada bulduklarını merak etmesiyle çalışma konusu olmuş ve ilkin bu olayla gündeme

getirilmiştir (Jain, 1999: 576). Çocuk istismarı, çocuk ihmalinden veya çocuğa karşı şiddetten kaynaklanabileceği gibi, çocuğa karşı şiddet ve ihmal de istismar sayılmaktadır. Dolayısıyla bu kavramlar etkileşimli kısır bir döngü içinde yer almaktadır. Ancak ihmal ve istismar kavramları arasındaki temel fark ihmalin edilgen, istismarın ise etken olmasıdır (Yarar ve Yarış, 2011: 179). Etken bir kavram olan istismar, ebeveynlerin çocuklarını terk etmeleri ya da çocuklarına saldırmaları, onlara zarar vermeleri sonucu oluşan kaza dışı bir fenomendir (Berkmen ve Okray, 2015: 242).

Çocuk istismarı cinsel, fiziksel ve duygusal olmak üzere üç boyutta ele alınmaktadır (Keser, Odabaş ve Elibüyük, 2010: 151). Çocuğun ebeveynleri tarafından veya bakımlarından sorumlu kimselerin istedik eylemleri sonucunda fiziki anlamda zarar görmesi, fiziksel istismar olarak tanımlanmaktadır (Erdoğan ve Aslan, 2020: 105; Can, 2020: 4). Elle vurma, dövme, sarsma, boğma, yakma, ısırma, itme gibi faktörler fiziksel istismar örnekleri arasında yer almaktadır (Kar ve Dokgöz, 2017: 176).

Birçok ülkede fiziksel istismarla ilgili yapılan çalışmalara rastlanmaktadır. ABD ulusal rakamlarına göre yılda 700.000 ile 1.250.000 çocuğun istismar ve ihmale uğradığı, 3.000.000 çocuğun istismar açısından risk grubunda yer aldığı ve ayrıca bu vakaların %18'nin fiziksel istismar grubunda olduğu belirtilmiştir (Kar ve Dokgöz, 2017: 176). Amerika'da 1.256.600 çocuk ile yapılan başka bir çalışmada ise çocukların %44'nün istismara maruz kaldığı ve bunların %58'sinin fiziksel istismar olduğu belirlenmiştir (Sedlak vd., 2010:7). Türkiye'de çeşitli illerde 7-18 yaş arasındaki 2216 çocuk ile yapılan araştırmada son bir yılda çocukların %43'nün fiziksel istismara, %51'in duygusal istismara, %25'in ihmale ve %3'ün de cinsel istismara uğradığı belirtilmiştir (Erdem, 2019:75).

Fiziksel istismar bireyin iskelet-kas sistemi ve merkezi sinir sistemi olmak üzere diğer sistemlerini de etkilemektedir (Tezel, 2002: 94). Fiziksel istismar bireyin ruh sağlığını etkileyerek travmatik bir yaşam geçirmesine neden olabilmektedir. Bunun yanı sıra bireyin içe kapanıklık göstermesi, depresyona girmesi, kendini toplumdan izole etmesi gibi davranışlar sergilemesi fiziksel istismarın ciddi sonuçları arasında yer almaktadır. Çocukluk çağı travmalarının bireyde yol açtığı disosiyatif bozukluk fiziksel istismarın ciddi sonuçlara gebe olduğunu kanıtlar niteliktedir (Zoroğlud., 2001: 76). Bireylerin erken çocukluk dönemlerinde yaşadıkları istismar, yetişkinlik dönemlerinin şekillenmesinde önemli paya sahiptir. Çocukluğun erken dönemlerinde yaşanan istismarın boyutu ise bireyin sosyal yaşamı başta olmak üzere, akademik ve cinsel yaşamını da olumsuz etkileyebilmektedir.

Çocuk bünyesi üzerinde ciddi sonuçlara neden olan fiziksel istismarın gerçekleşmesinde ve önlenmesinde eğitim düzeyi önem taşımaktadır. Bilgi çağında yaşamın önemli parametreleri arasında yer alan eğitim kavramı bireylerin davranışlarının şekillenmesinde büyük rol oynamaktadır. Bu yüzden modern dünya ve yaşamla bağ kurmada önemli bir yere sahip olan eğitimin insanlar üzerindeki şekillendirici etkisi göz ardı edilmemelidir. Eğitimli olmak ülkelerin çocuk sağlığı politikalarının gelişmişlik seviyesinin artmasında etken olabilmektedir. Gelişmişlik seviyesi artan ülkelerde hoşgörü, adalet, eşitlik gibi kavramların yanında insan hakları, çocuk hakları gibi konularda daha başarılı politikalar geliştirilmektedir. Eğitimin düşük seviyelerde olduğu gelişmemiş toplumlarda ise pek çok alanda olduğu gibi çocuk hakları alanında da önemli eksiklikler görülmektedir (Zoroğlu vd., 2001: 71). Sonuç olarak Önal ve arkadaşlarının (2013: 124) ifade ettiği gibi, istismar kapsamında tehlikede olan çocuklar arasında eğitim seviyesinin düşük olması eğitim kavramının önemine vurgu yapmaktadır. Bu araştırmada çocukların maruz kaldığı fiziksel istismar olgusu, farklı değişkenler bakımından incelenecektir. Böylece bu araştırmadan edinilen datalar ile hem fiziksel istismar konusundaki literatüre katkı yapılacak hem de önleyici tedbirler hususunda ufak bir katkısı olabileceği düşünülmektedir.

1. Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma metodolojisine uygun olarak desenlenmiştir. Nitel araştırma görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi nitel veri toplama araçlarının kullanıldığı, karşılıklı etkileşimin, esnekliğin ve ilişkinin öne çıktığı, anlam ve yorumlamaya daha çok imkan veren bir paradigmadır (Balcı, 2018: 37). Araştırma verileri doküman incelemesi tekniği ile elde edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgular hakkında bilgileri içeren kitap, rapor, destan, fotoğraf gibi yazılı veya basılı materyallerin analiz edilmesidir (Sönmez ve Alacapınar, 2018: 108). Bu çerçevede Iğdır ilindeki bir psikiyatri kliniğine gelen danışanların bilgilerini içeren raporlar doküman olarak kullanılmıştır. İstismar konusu hassas içeriğinden dolayı özel izinler gerektirmesinden ötürü veri toplama aracı olarak kullanılan rapordaki her veri kullanılmamıştır. Aynı şekilde raporlarda yaş, eğitim düzeyi, aile içerisinde kaçınıcı çocuk bulunduğu gibi tanımlayıcı özelliklere verilen cevaplar gönüllük esasına bağlıdır. Bu durum araştırmanın sınırlılıkları arasında sayılabilir. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2019 yılları arasında Iğdır ilindeki bir psikiyatri kliniğine gelen fiziksel istismara uğramış 3- 17 yaş aralığındaki toplam 201 çocuk oluşturmaktadır.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde betimsel-yorumlayıcı analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel-yorumlayıcı analiz, araştırmacının elde edilen verilerin hepsini değil, onların arasından seçtiklerini belli bir sıraya koyarak yorumladığı analiz türüdür (Sönmez ve

Alacapınar, 2018:273). Analizlerde elde edilen verilerin hepsi kullanılmamış, önceden belirlenmiş kategorilere uygun olan veriler alınarak analiz edilmiştir. Analiz edilen veriler, frekans ve yüzde şeklinde tablolar halinde derlenip bulgular kısmında sunulmuştur.

2. Bulgular

2.1. Fiziksel İstismara Uğrayan Çocukların Yaşlarına İlişkin Bulgular

Araştırmada elde edilen verilere göre fiziksel istismara uğrayan çocukların yaşlarına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir.

Tablo 1. Fiziksel İstismara Uğrayan Çocukların Yaş ve Cinsiyetlerine İlişkin Tablo

Yaş	f	Cinsiyet	f	%
3	20	Kadın	7	9.95
		Erkek	13	
4	5	Kadın	3	2.49
		Erkek	2	
5	21	Kadın	5	10.45
		Erkek	16	
6	18	Kadın	7	8.96
		Erkek	11	
7	18	Kadın	4	8.96
		Erkek	14	
8	21	Kadın	11	10.45
		Erkek	10	
9	13	Kadın	5	6.47
		Erkek	8	
10	18	Kadın	6	8.96
		Erkek	12	
11	20	Kadın	7	9.95
		Erkek	13	
12	22	Kadın	9	10.94
		Erkek	13	
13	12	Kadın	4	5.97
		Erkek	8	
14	4	Kadın	2	1.99
		Erkek	2	
15	4	Kadın	1	1.99
		Erkek	3	
16	3	Kadın	2	1.49
		Erkek	1	
17	2	Kadın	1	0.90
		Erkek	1	
Toplam	201			100

Tablo 1 incelendiğinde fiziksel istismara uğrayan çocukların %9.95'inin 3 yaş grubunu ve %9.95'inin de 11 yaş grubunu oluşturduğu görülmektedir. Fiziksel istismara uğrayan çocukların %2.49'u 4 yaş grubunu, %10.45'i 5 yaş grubunu, %10.45'i 8 yaş grubunu, %8.96'sı 6 yaş grubunu, %8.96'sı 7 yaş grubunu ve %8.96'sı da 10 yaş grubunu oluşturmaktadır. Yine çocukların %6.47'sinin 9 yaş grubunu, %9.95'inin 11 yaş grubunu, %10.94'ünün 12 yaş grubunu, % 5.97'sinin 13 yaş grubunu oluşturduğu görülürken; %1.99'unun 14 yaş grubunu ve %1.99'unun da 15 yaş

grubunu oluşturduğu, %1.49'unun 16 yaş grubunu oluşturduğu ve %0.90'ının da 17 yaş grubunu oluşturduğu görülmektedir. Tablo 1'deki veriler, en sık fiziksel istismara uğrayan yaş grubunun 12 yaş olduğunu göstermektedir. En az fiziksel istismara uğrayan yaş grubu 17'dir. Ayrıca istismara uğrayan çocukların çoğunluğu erkektir. Yani erkeklerin kızlara oranla daha fazla fiziksel istismara uğradığı görülmektedir.

2.2. Fiziksel İstismara Uğrayan Çocukların Ailede Kaçınıcı Çocuk Olduğuna İlişkin Bulgular

Fiziksel istismara uğrayan çocukların ailede kaçınıcı çocuk olduğuna ilişkin bulgular Tablo 2'de frekans değerleri ile birlikte verilmiştir.

Tablo 2. Fiziksel İstismara Uğrayan Çocukların Ailede Kaçınıcı Çocuk Olduğuna İlişkin Tablo

Yaş	Çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu (f)				Toplam
	1.çocuk	2.çocuk	3.çocuk	4.çocuk ve sonrası	
3	15	2	3	--	
4	1	2	1	1	
5	9	6	3	3	
6	8	5	3	2	
7	7	6	3	2	
8	9	5	4	3	
9	7	4	2	--	
10	9	5	2	2	
11	8	6	5	1	
12	8	6	4	4	
13	5	3	3	1	
14	2	1	1	--	
15	2	2	--	--	
16	1	1	1	--	
17	1	1	--	--	
Toplam (f)	92	55	37	17	201
Toplam (%)	45.77	27.36	18.41	8.46	100

Tablo 2 incelendiğinde fiziksel istismara uğrayan çocukların %45.77'sinin ailede ilk çocuk, %27.3'ünün ikinci çocuk, %18.4'ünün üçüncü çocuk ve %8.4'ünün ise dördüncü çocuk ve sonrası kategorisinde yer aldığı görülmektedir. Ailede ilk çocukların istismara uğrama oranlarının diğer kategorilere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca ailede dördüncü veya daha sonrası kategorisinde yer alan çocukların fiziksel istismara maruz kalma oranı diğer kategorilere göre daha düşüktür. 13 yaş ve sonrasında da fiziksel istismarın ailenin üçüncü çocuk, dördüncü çocuk ve sonrası olma durumunda azaldığını görülmektedir. Bu doğrultuda ebeveynlerin ilk çocuk ve ikinci çocuğa daha fazla istismar davranışında bulunması; ebeveynlik bilincinin ve davranışının tam

anlamıyla yerleşmediğini gösterebilir. Aynı zamanda ebeveynliğe hazır olmama, ilk çocuğa nasıl davranış kazandıracağını bilememe, erken yaşta ebeveyn olma durumlarıyla da ilişkilendirilebilir.

2.3. Fiziksel İstismara Uğrayan Çocukların Ebeveynlerinin Eğitim Düzeyine İlişkin Bulgular

Fiziksel istismara uğrayan çocukların anne-babalarının eğitim düzeyine ilişkin bulgular frekans değeriyle birlikte aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Fiziksel İstismara Uğrayan Çocukların Ebeveynlerinin Eğitim Düzeyine İlişkin Tablo

Yaş	Eğitim Düzeyi	Anne		Baba	
		(f)	%	(f)	%
3	Okur-yazar değil	2	10	1	5
	İlköğretim	4	20	2	10
	Lise	2	10	3	15
	Lisans	1	5	2	10
	Lisansüstü	1	5	2	10
4	Okur-yazar değil	-	-	-	-
	İlköğretim	1	20	-	-
	Lise	1	20	1	20
	Lisans	1	20	1	20
	Lisansüstü	-	-	-	-
5	Okur-yazar değil	1	4.7	-	-
	İlköğretim	3	14.2	2	9.5
	Lise	3	14.2	4	19
	Lisans	3	14.2	2	9.5
	Lisansüstü	1	4.7	2	9.5
6	Okur-yazar değil	1	5.5	-	-
	İlköğretim	2	11.1	2	11.1
	Lise	4	22.2	3	16.6
	Lisans	1	5.5	3	16.6
	Lisansüstü	1	5.5	1	5.5
7	Okur-yazar değil	1	5.5	1	5.5
	İlköğretim	2	11.1	1	5.5
	Lise	2	11.1	3	16.6
	Lisans	4	22.2	3	16.6
	Lisansüstü	-	-	1	5.5
8	Okur-yazar değil	2	9.5	-	-
	İlköğretim	2	9.5	3	14.2
	Lise	3	14.2	4	19
	Lisans	1	4.7	3	14.2
	Lisansüstü	2	9.5	1	4.7
9	Okur-yazar değil	2	15.3	1	7.6
	İlköğretim	1	7.6	1	7.6
	Lise	2	15.3	2	15.3
	Lisans	1	7.6	2	15.3
	Lisansüstü	-	-	1	7.6
10	Okur-yazar değil	2	11.1	1	5.5
	İlköğretim	2	11.1	1	5.5
	Lise	3	16.6	4	22.2
	Lisans	1	5.5	3	16.6
	Lisansüstü	-	-	1	5.5
11	Okur-yazar değil	2	10	1	5
	İlköğretim	2	10	3	15
	Lise	3	15	4	20
	Lisans	1	5	3	15
	Lisansüstü	-	-	1	5

12	Okur-yazar değil	2	9	2	9
	İlköğretim	2	9	2	9
	Lise	2	9	4	18.1
	Lisans	4	18.1	4	18.1
	Lisansüstü	-	-	2	9
13	Okur-yazar değil	2	16.6	-	-
	İlköğretim	2	16.6	1	8.3
	Lise	3	25	1	8.3
	Lisans	1	8.3	1	8.3
	Lisansüstü	-	-	1	8.3
14	Okur-yazar değil	1	25	-	-
	İlköğretim	1	25	-	-
	Lise	-	-	1	25
	Lisans	-	-	1	25
	Lisansüstü	-	-	-	-
15	Okur-yazar değil	1	25	-	-
	İlköğretim	1	25	2	50
	Lise	-	-	1	25
	Lisans	-	-	-	-
	Lisansüstü	-	-	-	-
16	Okur-yazar değil	-	-	-	-
	İlköğretim	1	33.3	-	-
	Lise	-	-	1	33.3
	Lisans	-	-	1	33.3
	Lisansüstü	-	-	-	-
17	Okur-yazar değil	-	-	-	-
	İlköğretim	-	-	2	100
	Lise	-	-	-	-
	Lisans	-	-	-	-
	Lisansüstü	-	-	-	-

Tablo 3 incelendiğinde küçük yaşta (3, 4, 5, 6 ve 7) istismara uğrayan çocukların anne ve babalarının eğitim düzeyinin birbirlerine daha yakın düzeyde olduğu söylenebilir. Çocukların yaşları ilerledikçe farkın görece arttığı ve annenin eğitim düzeyinin babaya nazaran gerilediği söylenebilir. Ayrıca babanın lisans ve lisansüstü eğitiminin anneye göre kısmen daha fazla olduğu, annenin eğitim düzeyinin ise daha çok okuryazar değil, ilköğretim ve lise bölümlerinde yoğunlaştığı söylenebilir. Yine tablo 3'teki bulgulara göre en çok 7 yaş (%22.2, %16.6) ve 12 yaşında iken (%18.1) fiziksel istismara uğrayan çocukların anne ve baba eğitim düzeyleri lisans düzeyinde yoğunlaşma göstermiştir. Bulgulara genel kapsamda bakıldığında babanın eğitim düzeyinin anneye göre daha yüksek olduğu ancak buna rağmen çocukların fiziksel istismara uğrayabildikleri görülmüştür. Bu durum ebeveynin fiziksel istismarı sıradanlaştırması, libido eğitimi ile bağdaştırması, aynı zamanda ebeveynin eğitim seviyesi yükseldikçe iş yaşamının getireceği sorumluluklardan mütevellit çocuklarıyla yeteri kadar ilgilenememe faktörü de bu durum ile ilişkilendirilebilir.

3. Tartışma

Makalenin araştırma verileri alan yazında yer alan diğer araştırmalarla mukayese edildiğinde; Oskay'ın şiddetin anne baba ve ergenin tutumuna etkisi konusunda 1978-1979 eğitim öğretim dönemi 10.sınıf öğrencileri ile yaptığı araştırmada; erkeklerin kızlara nazaran anne-

babasının kendini dövmesini olağan karşıladıkları belirtilmiştir (Ayan, 2007: 211). Toplumsal cinsiyet rollerinin bu yaklaşımda rolü olduğu düşünülebilir (Çavuşoğlu, 2020: 579). Bu bulgulara paralel olarak, çalışmalarda istismarın çeşidine göre istismar oranlarının cinsiyete ve yaşa göre farklılaştığı görülmektedir. Fiziksel istismarda kız ve erkek çocuklar arasında çarpıcı farkların görülmemesine karşın, ergenlik döneminde kızların erkeklere oranla daha fazla fiziksel istismara uğradığı bazı araştırmalarda saptanmıştır (Gökler ve Taner, 2004: 82). Öğretmenlerin çocuklara yönelik cinsel istismar algılarının incelendiği bir araştırmada ise risk faktörlerinden biri olarak tema cinsiyettir. Bu çerçevede kızların erkeklere oranla cinsel istismara uğrama riskinin daha yüksek olduğu ifade edilmiştir (Kiye ve Pişkin, 2020: 30). Ancak mevcut çalışmada istismara uğrayan erkeklerin daha fazla olduğu görülmektedir. Bahsedilen çalışmaların mevcut çalışmayı desteklememesi, çalışmanın yapıldığı dönem ve çalışma grubunun sosyo-kültürel durumu ile ilişkilendirilebilir.

Yine başka bir araştırmada yaş faktörünün ilerlemesiyle fiziksel istismara maruz kalma oranının azaldığı belirtilmiştir (Kaplan, Pelcovitz ve Labruna, 1999: 1218). Elde edilen sonuçlara göre, ergenlik döneminde bireyin sergilediği öfkeli ve saldırgan davranışların ebeveynler tarafından olağan karşılanmadığı ve akabinde ebeveynin bireyin bu davranışlarını değiştirmek adına fiziksel istismara başvurması ile ilişkilendirilebilir.

Alan yazında Pelendecioğlu ve Bulut'un (2009: 52) çalışmasında anne ve babanın ilk veya tek çocuğa daha fazla fiziksel istismarda bulunmasının genç ve tecrübesiz olması, çocuk yetiştirmede bilgi sahibi olmaması ile ilişkilendirilmesi mevcut çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Ayrıca Ayan'ın (2007: 211) yaptığı bir araştırmada ailedeki çocuk sayısının artmasıyla örselenme oranının da arttığı belirtilmiştir. Çalışmalardaki bu bulgular erken yaşta çocuk sahibi olma ve çocuğa fiziksel istismar uygulama oranı arasında doğru orantılı bir ilişki olabileceğini düşündürmektedir.

Eğitim düzeyi fiziksel istismara bakış açısını etkileyen faktörlerden biridir. Annelerin çocuklara fiziksel ve duygusal istismar davranışında bulunmalarını etkileyen faktörler arasında ebeveynlerin eğitim düzeylerinin düşüklüğü etkilidir (Güler vd., 2002: 129). Bu bağlamda alan yazında 4-6 yaş aralığındaki çocukların annelerinin istismar potansiyellerinin belirlendiği bir araştırmada, annelerin %32.3'ünün ortaokul mezunu, %30.8'sinin ilkökul mezunu, %20.3'ünün lise mezunu olduğu saptanmıştır (Çapık, Apay, Mermertaş, 2020: 60). Yine yapılan başka bir araştırmada annelerin çocukluk dönemindeki istismar yaşantıları ile çocuklarının yaşadığı istismar arasındaki ilişki farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Bu kapsamdaki değişkenlerden biri olan anne eğitim düzeyine ilişkin bulgular; araştırmaya katılan annelerin %3'ünün okuryazar, %31'inin

ilkokul, %19'unun ortaokul, %35'inin lise, %2'sinin yüksekokul ve %11'inin ise üniversite mezunu olduğunu göstermektedir (Eyigün-Kantürk, 2014:63). 477 öğretmen adayının çocukluk dönemindeki istismar yaşantılarının farklı değişkenler açısından incelendiği başka bir araştırmada ise annelerin %56.1'inin, babaların %33.9'unun ilkokul eğitim seviyesinde oldukları belirlenmiştir (Bozgün ve Pekdoğan, 2018: 986).

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, çalışma grubuyla yapılmış görüşmeler neticesinde oluşturulmuş yazılı kayıtlar incelenerek çocukların uğradıkları fiziksel istismar, cinsiyet, anne babanın eğitim düzeyi, çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu faktörleri açısından yorumlanmıştır. Çalışma grubunun yaş aralığı 3-17 arasındadır. Çalışma grubu 127 erkek ve 74 kadından oluşmaktadır.

Çalışmada fiziksel istismara uğrayan çocukların büyük çoğunluğunun ergenlik döneminde bulunduğu ve ağırlıklı erkeklerden oluştuğu görülmüştür. Bu durum erkek çocuklarla iletişimin kızlara nazaran daha güç olabilmesinden, erkek çocukların kuralları daha fazla ihlal edebilmesinden ve toplumun erkek çocuklarına şiddeti daha olağan karşılayabilmesinden kaynaklı olabilir.

Araştırmada genellikle çocuğun yaşı ilerledikçe uğradığı fiziksel istismar oranının azaldığı gözlemlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, ergenlik döneminde bireyin sergilediği öfkeli ve saldırgan davranışların ebeveynler tarafından bazen olağan karşılanmasıyla ilişkilendirilebilir. Bu durum, yaş ilerledikçe çocuğun kendisini koruma bilincinin gelişmesinden de kaynaklanabilir.

Veriler ailedeki ilk çocukların fiziksel istismara uğrama oranının, sonrakilere göre daha fazla olduğunu göstermiştir. Bu durum ebeveynlerin çocuk eğitiminde ve yetiştirmede deneyimsiz olmalarıyla ilişkilendirilebilir.

Çalışmada istismara uğrayan çocukların ebeveynlerinin eğitim düzeyinin birbirine yakın olduğu, çocukların yaşları ilerledikçe anne-baba arasındaki eğitim farkının baba lehine arttığı gözlemlenmiştir. Bu durum, eğitim düzeyi daha düşük olan annenin çocukla daha fazla zaman geçirmesi durumu ile ilişkilendirilebilir. Çalışmanın sonuçlarına göre babanın eğitim düzeyinin anneye göre genellikle daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Bulgulara göre fiziksel istismara uğrayan çocukların farklı yaş gruplarında değişken artış veya azalışlar gösterdiği görülmektedir. Ayrıca ergenlik döneminde olan çocukların fiziksel istismara görece daha fazla maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bulgular ışığında, anne ve babanın eğitim düzeyi ile fiziksel istismar arasında ilişki olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça daha az şiddet davranışına başvurduğu, daha fazla sözlü iletişime başvurdukları söylenebilir. Annenin çalışma yaşamına babadan daha az katılması ve evde çocuklarla daha fazla zaman geçirmesinin, annenin babaya nazaran çocuğa daha

fazla fiziksel istismarda bulunmasına yol açtığı söylenebilir. Elde edilen bulgular çerçevesinde, çocukların uğradıkları fiziksel istismarın, ebeveynin eğitim düzeyi, cinsiyet ve çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu faktörleri ile ilişkili olduğu doğrulanmış ve alan yazın doğrultusunda desteklenmiştir. Bu çalışmada elde edilen bulgulardan yola çıkarak şu öneriler yapılabilir:

- Ebeveynlerin doğumdan önce ve sonra çocukla iletişim ve çocuğa olumlu davranış kazandırma konusunda psiko-eğitimden geçmesi sağlanabilir.
- Fiziksel istismar konusunda ailelerden sonra çocukların yakın temasta olduğu kişiler öğretmenlerdir. Bu sebeple öğretmenlere çocuk istismar ve ihmalinin tespitine ve önlenmesine yönelik bilgilendirme amacıyla “Hizmet içi Eğitim Seminerleri” düzenlenebilir.
- Üniversitede eğitim gören öğretmen adaylarının bu konuda daha fazla bilgi sahibi olabilmeleri için ders müfredatına istismar ve ihmal konularıyla ilişkili dersler eklenebilir.
- Çocukların ve ailelerin okulda iletişim halinde bulunduğu diğer grup ise rehber öğretmenlerdir. Dolayısıyla rehber öğretmenler okullarında bulunan istismar grubundaki öğrencileri daha ciddi sonuçlarla karşılaşmadan önceden gözlemleyip, tespit ettikten sonra ebeveynlere yönelik stresle başa çıkma, ev içi disiplin, çocuk yetiştirme, çocuk hakları ve haklarının korunması gibi konularda bilgilendirici toplantılar, seminerler ve çocuğu ve aileyi yakından gözlemlemek amacıyla ev ziyaretleri yapılabilir.
- Fiziksel istismarın çocuklara verdiği zararın öneminin anlaşılabilmesi için medyanın farkındalık oluşturması, toplumun bilinçlenmesi için yarar sağlayabilir.
- Fiziksel istismar ve ihmaline yönelik daha farklı değişkenlerin baz alındığı farklı araştırmalar yapılarak alan yazına katkı arttırılabilir.
- Farklı sosyokültürel ve sosyoekonomik düzeye sahip toplumlarla yapılan çalışmalar istismar ve ihmal konusuna farklı bir ışık tutabilir.

KAYNAKÇA

- Acehan, S., Bilen, A., Ay, M.O., Gülen, M., Avcı, A., İçme, F. (2013). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22(4), 591-614.
- Ayan, S. (2007). *Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet*.(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi.
- Balcı, A. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik Ve İlkeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Berkmen, B., Okray, Z. (2015). Çocuk İstismarı Ölçeği'ninTürkçe'ye Çevirisi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 2(1), 242-254.
- Bozgün, K., Pekdoğan, S. (2020). Öğretmen Adaylarının Çocukluk Dönemi İstismar Yaşantılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*,17(67), 982-996.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, N. (2020). İstismarı Önlemede Psikolojik Danışmanların Etik, Yasal Sorumlulukları ve Önleyici Rehberlik Çalışmalarına Öneriler. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1-24.DOI: 10.30964/auebfd.618883.
- Çapık, A.,Apay, S.E., Mermertaş, Ü. (2020). 4-6 Yaş Çocuğa Sahip Annelerin İstismar Potansiyellerinin Belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1(2),57-63.
- Çavuşoğlu, F. (2020). Cinsiyet Gruplarına Göre Çocukluk Çağı Travma Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*,13(73), 571-581.
- Erdem, Y. (2019). Çocuk Sağlığında Adli Konular. II. Uluslararası 7. Ulusal PediatriHemşireliği Kongresi. 27- 30 Kasım, İzmir.
- Erdoğan, Y., Aslan, D. (2020). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 104-132.
- Eyigün-Kantürk, Y. (2014). Psikolojik Danışmanlık ve Eğitim Merkezlerine Başvuran Çocuklar Ve Annelerinin Çocukluk Dönemi İstismar Yaşantıları, Depresyon Düzeyleri, Kendini Açma

- Davranışları ve Annelerin Ebeveynlik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Üzerine Bir Çalışma. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi.
- Güçlü, S. (2016). Çocukluk ve Çocukluğun Sosyolojisi Bağlamında Çocuk Hakları. *Sosyoloji Dergisi*, 1, 1-22.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- Gökler, B., Taner, Y. (2004). Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, (35), 82-86.
- Jain, A. M. (1999). Emergency Department Evaluation Of Child Abuse. *Emergency Medicine Clinics of North America*, 17(3), 575-593.
- Kaplan, S.J., Pelcovitz, D., Labruna, V. (1999). Çocuk ve ergen taciz ve ihmal araştırması: Son 10 yılın gözden geçirilmesi. Bölüm I: Fiziksel ve duygusal istismar ve ihmal. *Journal-American Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Akademisi*, (38), 1214-1222.
- Kar, H., Dokgöz, H. (2017). Çocukta Fiziksel İstismar. *Türkiye Klinikleri J Child Psychiatry-Special Topics*, 3(3), 175-80.
- Keser, N., Odabaş, E., Elibüyük, S. (2010). Ana-Babaların Çocuk İstismarı ve İhmali Konusundaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 4(3), 150-157.
- Kiye, S., ve Pişkin, M. (2020). Öğretmenlerin Çocuğa Yönelik İstismar Algılarının İncelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(8), 20-44.
- Önal, S.Ç., Celbiş, O., Özdemir, B., ve Yöndem-Özdemir, M. (2013). Çocuk İstismarı. *Türk Nöroşirurji Dergisi*, 23(2), 124-127.
- Pelendecioğlu, B., ve Bulut, S. (2009). Çocuğa yönelik aile içi fiziksel istismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 9(1), 50- 62.
- Sedlak AJ, Mettenburg J, Basena M, et al. (2010). Fourth National Incidence Study of Child Abuse and Neglect (NIS-4): Report to Congress. U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families.
- Sönmez, V., Alacapınar, F. (2018). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Tezel, A. (2002). Çocuğa Yönelik Şiddet. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 5(1), 93-100.
- Tıraşçı, Y., Gören, S. (2007). Çocuk İstismarı ve İhmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.
- Uslu, G. (2019). *Çocuk İhmal ve İstismarı Alanında Çalışan Profesyonellerin Sunulan Hizmetlere İlişkin Değerlendirmeleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi.
- Yarar, F., Yarış, F. (2011). Birinci Basamakta Çocuk İstismarı ve İhmaline Yaklaşım. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 15(4), 178-183.
- Yeşilyurt, D., Önel, A. (2017). Yaşam Temelli Öğrenme Modeli İle Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerine Sağlıklı Beslenme Farkındalığının Kazandırılması. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 1-23.
- Zoroğlu, S.S., Tüzün, Ü., Şar, V., Öztürk, M., Eröcal-Kora, M., ve Alyanak, B., (2001). Çocukluk Dönemi İstismar Ve İhmalinin Olası Sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69- 78.